



NEYTENDASTOFA

Ákvörðun nr. 23/2008

**Kvörtun Neytendasamtakanna yfir markaðssetningu og merkingum
Eggerts Kristjánssonar hf. á Rauðu kóresku ginsengi**

I.

Erindið

Með erindi Neytendasamtakanna, dags. 23. nóvember 2007, kvarta samtökin yfir gæðum, markaðssetningu og merkingu á ginsengi sem ber heitið Rautt kóreskt ginseng eða Royal Korean Ginseng, Premium Quality. Varan er flutt inn af Eggerti Kristjánssyni hf. Segir í erindinu að varan sé markaðssett, merkt og seld sem rautt ginseng. Neytendasamtökunum hafi hins vegar borist fjöldi kvartana m.a. vegna þess að varan skili ekki tilætluðum árangri og því jafnvel haldið fram að hvítt ginseng, sem sé minna að gæðum, væri notað til framleiðslu vörunnar. Með erindinu fylgdu niðurstöður úr rannsókn þýsku rannsóknarstofunnar PhytoLab frá 13. nóvember 2007, sem Neytendasamtökin létu framkvæma á Rauðu kóresku ginsengi, og kemur þar fram að varan innihaldi hvítt ginseng, ekki rautt. Er þess krafist að Neytendastofa banni Eggerti Kristjánssyni að markaðssetja og merkja vöruna sem rautt ginseng.

II.

Málsmeðferð

1.

Erindi Neytendasamtakanna var sent Eggerti Kristjánssyni til umsagnar með bréfi Neytendastofu, dags. 26. nóvember 2007. Svar barst með bréfi, dags. 12. desember 2007, þar sem kvörtun Neytendasamtakanna er mótmælt.

Í bréfinu kemur fram að umhverfissvið Reykjavíkurborgar hafi fjallað um málið og með bréfi umhverfissviðs dags. 8. ágúst 2007 hafi ekki verið talin ástæða til frekari aðgerða m.a. með vísan til umsagnar Umhverfisstofnunar í málinu. Með bréfinu fylgdi einnig vottorð gefið út af Korean Advanced Food Research (KAFRI) þann 7. maí 2007, þar sem fram kemur að hylkin innihaldi rautt ginseng.



Í bréfinu er tekið fram að Eggert Kristjánsson hafi ekki komið að rannsókn PhytoLab, s.s. sýnaöflun.

Bréf Eggerts Kristjánssonar var sent Neytendasamtökunum til umsagnar með bréfi Neytendastofu, dags. 14. desember 2007. Með tölvupósti, dags. 10. janúar 2008, kemur fram að Neytendasamtökin telji ekki ástæðu til að koma að athugasemdum við bréfið.

2.

Með bréfi Neytendastofu, dags. 17. janúar 2008, til umhverfissviðs Reykjavíkurborgar óskaði stofnunin eftir afriti af bréfi Umhverfisstofnar í máli umhverfissviðs vegna Rauðs kóresks ginsengs sem og afriti af ákvörðun í málinu. Gögnin bárust Neytendastofu með bréfi, dags. 23. janúar 2008.

Í bréfi Umhverfisstofnar til umhverfissviðs Reykjavíkurborgar, dags. 13. júlí 2007, segir að stofnunin hafi ekki forsendur, hvorki til að staðfesta né rengja að Rautt kóreskt ginseng innihaldi rautt ginseng. Ekki séu til íslenskir staðlar fyrir rautt ginseng og Umhverfisstofnun sé ekki kunnugt um að slíkir staðlar séu til innan Evrópusambandsins eða hjá Evrópsku lyfjastofnuninni. Máli umhverfissviðs Reykjavíkurborgar lauk með bréfi stofnunarinnar, dags. 8. ágúst 2007, þar sem ekki var talin ástæða til frekari aðgerða, með hliðsjón af bréfi Umhverfisstofnunar.

3.

Matvælastofnun er opinber stofnun sem hefur eftirlit með matvælum, merkingum þeirra og öryggi, skv. ákvæðum laga um matvæli nr. 93/1995. Var það mat Neytendastofu að nauðsynlegt væri að afla álits Matvælastofnunar á gögnum málsins áður en tekin yrði ákvörðun í málinu.

Með bréfi Neytendastofu, dags. 25. janúar 2008, til Matvælastofnunar óskaði Neytendastofa eftir álitni stofnunarinnar á rannsókn PhytoLab og greiningarskírteini KAFRI. Var þess sérstaklega óskað að Matvælastofnun upplýsti Neytendastofu um áreiðanleika framangreindra rannsóknarstofa og gildi yfirlýsinga þeirra um Rautt kóreskt ginseng. Svar barst með bréfi, dags. 11. mars 2008, þar sem fram kemur að stofnunin hafi komist að þeirri niðurstöðu að PhytoLab sé viðurkennd af opinberum aðilum til ýmissa rannsókna. KAFRI hafi faggildingu frá matvæla- og lyfjastofnun Kóreu. Matvælastofnun telji því að um sé að ræða áreiðanlegar rannsóknarstofur og niðurstöður þeirra beggja séu trúverðugar.

4.

Með bréfi Neytendastofu, dags. 11. mars 2008, var aðilum málsins sent álit Matvælastofnunar og gefinn kostur á að koma að athugasemdum. Svar barst frá Neytendastamtökunum með bréfi, dags. 14. mars 2008, þar sem lögð er áhersla á að það sýni sem samtökin sendu til rannsókna PhytoLab hafi verið keypt í verslun hér á landi. Samtökunum sé ekki kunnugt um hvaðan sýnið



sem rannsakað var í Kóreu hafi verið fengið og því telji samtökin rannsókn PhytoLab marktækari. Svar Eggerts Kristjánssonar barst með bréfi, dags. 18. mars 2008, þar sem fram kemur að niðurstaða Matvælastofnunar leiði til þess að ekki sé hægt að véfengja niðurstöðu KAFRI og beri því að vísa málinu frá Neytendastofu.

Með bréfi Neytendastofu, dags. 19. mars 2008, var aðilum málsins tilkynnt að gagnaöflun í málinu væri lokið og að aðilum yrði tilkynnt niðurstaða stofnunarinnar þegar hún lægi fyrir. Með bréfinu fylgdi listi yfir gögn málsins.

5.

Með tölvupóstum, dags. 26. og 28. mars 2008, lögðu Neytendasamtökin fram rannsókn Prof. Dr. Si-Kwan Kim frá Konkun háskóla í Kóreu þar sem fram kom að gerð hafi verið rannsókn á rauðu ginsengi frá Royal Korean Ginseng. Leiddi sú rannsókn í ljós að um væri að ræða hvítt ginseng en ekki rautt.

Tölvupóstur Neytendasamtakanna var sendur Eggerti Kristjánssyni til umsagnar. Svar barst með bréfi, dags. 11. apríl 2008.

Í bréfinu er bent á tengsl Prof. Dr. Si-Kwan Kim við Korean Ginseng Corporation (KGC) helsta keppinaut framleiðanda þess ginseng sem Eggert Kristjánsson selur, Ginseng & Food Co Ltd. (GNF). Keppinautarnir framleiði ginseng eftir opinberum stöðlum í Kóreu en noti ólíkar aðferðir við framleiðsluna. Dr. Si-Kwan Kim hafi til fjölda ára unnið á rannsóknarstofu KGC og því hafi hann ákveðnar skoðanir á því hvernig beri að framleiða rautt ginseng. Við skoðun á rannsókn þeirri sem unnin var undir umsjón Dr. Si-Kwan Kim megi sjá á hvaða grundvelli sé komist að þeirri niðurstöðu að ekki sé um rautt ginseng að ræða. Þær viðmiðanir sem notaðar séu grundvallist á þeirri aðferð sem KGC hefur notast við en ekki opinbera staðla í Kóreu. Þá setur Eggert Kristjánsson þann fyrirvara að það ginseng sem rannsakað hafi verið sé í raun það ginseng sem hann sé með umboð fyrir enda hafi rannsóknin verið gerð að beiðni þriðja aðila og einum helsta keppinauti Eggerts Kristjánssonar.

Í bréfinu segir einnig að ekki séu til íslenskir staðlar fyrir rautt ginseng, eins og staðfest hefur verið í bréfi Umhverfisstofnunar, dags. 13. júlí 2007. Hins vegar séu ákveðnir staðlar fyrir rautt ginseng í Kóreu. Samkvæmt þeim séu ákveðin efnasambönd sem skeri úr um það hvort um rautt ginseng sé að ræða eða ekki. Í efnagreiningarvottorði frá KAFI sé efnisinnihald þess ginsengs sem Eggert Kristjánsson selji borið saman við staðlana. Samkvæmt því uppfylli ginsengið bragð og litarskilyrði, rakastig, innihald efnispátta úr rauðu ginsengi, innihald af Rb1 og Rg1 ginsengósíðum, kornastærð, staðlaða gerlatölu og fjölda cliform gerla. Þar sem hvorki séu til íslenskir né samevrópskir staðlar fáa Eggert Kristjánsson ekki séð við hvað annað sé hægt að miða en þá staðla sem gilda í framleiðslu- og upprunalandi umræddrar vöru. Þá hafi framleiðandi



Rauðs kóresks ginsengs fengið gæðavottorð frá Direct Assessment Services (DAS) sem byggir á opinberum stöðlum International Standard Organisation (ISO).

Fram til ársins 1996 hafi kóreska ríkið haft einkarétt á framleiðslu rauðs ginsengs. Eftir að einkarétturinn hafi verið afnuminn hafi einkafyrirtæki getað framleitt rautt ginseng og því komið til fleiri framleiðsluaðferðir. Í þeim staðli sem segir til um hvort um sé að ræða rautt ginseng sé ekki minnst á að ein framleiðsluaðferð sé réttari en önnur og því sé beinlínis rangt að halda því fram að framleiðsluaðferð eins framleiðanda borin saman við framleiðsluaðferð annars framleiðanda leiði til þess að ekki sé um sömu vöru að ræða. Báðar framleiðsluaðferðirnar séu viðurkenndar í Kóreu og því ekki hægt að halda því fram að önnur sé réttari en hin.

Með bréfinu fylgdu einnig skýringar Kim Byung Ok, framkvæmdastjóra GNF, á því hvernig framleiðslu rauðs ginsengs væri háttað hjá fyrirtækinu.

6.

Neytendastofa tók þá ákvörðun að leita umsagnar lyfjafræðideildar Háskóla Íslands.

Með bréfi Neytendastofu, dags. 28. apríl 2008, til lyfjafræðideildar Háskóla Íslands fylgdu afrit allra gagna málsins og var óskað umsagnar deildarinnar. Svar barst Neytendastofu þann 23. júní 2008.

Í umsögn lyfjafræðideildar kemur fram að ginseng hafi verið notað til lækninga og forvarna gegn sjúkdómum frá örófi alda. Ýmist sé hún notuð skræld og þurrkuð og kallist hvítt ginseng eða óskræld og þurrkuð sem kallist rautt ginseng. Ekki sé hægt að staðhæfa um virkni ginsengs eða hvaða efni það séu sem hafi áhrif á starfsemi líkamans en talið sé að ginseng verki gegn streitu, þreytu, afkastarýrnun o.fl. Ekki sé vitað hvaða skammtastærðir eða samsetning innihaldsefna séu heppilegastar.

Við mat á eiginleikum vörunnar verði að skilgreina mun á náttúrulyfjum og náttúruvörum. Náttúruvörur séu oftast drogar eða extrökt og séu flokkaðar sem fæðubótarefni. Ekki séu gerðar kröfur um víðtækt gæðaeftirlit né að niðurstöður rannsókna liggi fyrir um verkanir, auka- og milliverkanir. Náttúrulyf séu einnig oftast drogar eða extrökt en um það séu gerðar kröfur um margþætt gæðaeftirlit og að innihaldsefni séu óbreytt á milli framleiðslulota. Auk þess þurfi niðurstöður vísindarannsókna að hafa sýnt fram á að náttúrulyfið nýtist mönnum í baráttu við sjúkdóma eða hafi fyrirbyggjandi áhrif. Í Evrópu séu til vörutegundir af ginsengi sem séu náttúrulyf en hér á landi hafi enginn framleiðandi sótt um markaðsleyfi fyrir ginseng náttúrulyfi og því séu allar vörutegundir flokkaðar sem fæðubótarefni.



Á Íslandi séu ekki til staðlar fyrir rautt ginseng þegar það er notað sem fæðubótarefni. Hins vegar sé í gildi hér á landi evrópska lyfjaskráin og þar sé að finna gæðalýsingar fyrir ginseng þegar það er notað í lyfjagerð eða hefur markaðsleyfi sem náttúruulyf. Sé stuðst við þær prófanir sem í henni er að finna (sbr. Phytolab) sýni niðurstöður prófana að Rautt kóreskt ginseng innihaldi hvítt ginseng. Þá sé að finna í evrópsku lyfjaskránni „mónógrafíu“ sem lýsi því hvernig framkvæma eigi gæðaprófanir á ginsengrót sem nota eigi til lyfjagerðar og hvernig greina eigi á milli rauðs og hvíts ginsengs. Í rannsókn PhytoLab, sem sé vottuð evrópsk rannsóknarstofa, sé m.a. stuðst við gæðalýsingar úr evrópsku lyfjaskránni og greiningaraðferð sem birst hefur í virtu vísindatímariti. Sýna þessar niðurstöður að Rautt kóreskt ginseng innihaldi hvítt ginseng.

Í „Certificate of Analysis“ frá KAFRI sem Eggert Kristjánsson lagið fram í málin er gefið upp rakainnihald, agnastærð, hversu mikið sé af „Ginseng components“ og sannkennsl á innihaldsefni rauðs ginsengs án þess að gefið sé upp hvaða efni það séu. Í álitni Umhverfisstofnunar frá 13. júlí 2007 komi hins vegar fram að í efnagreiningarvottorði því sem Eggert Kristjánsson hafi lagt fram hafi verið sýnt fram á að varan uppfylli bragð og litarskilyrði, rakastig, innihald efnispátta úr rauðu ginsengi, innihald af Rb1 og Rg1 ginsengósíðum, kornastærð, staðlaða gerlatölu og fjölda coliform gerla. Lyfjafræðideild hafi hins vegar ekki fengið rannsóknargögn til þess að meta þessar niðurstöður. Niðurstöður á samanburðarrannsókn og ritgerð Dr. Si-Kwan Kim telur lyfjafræðideild ekki hægt að taka tillit til enda ekki um óháðan aðila að ræða.

Í staðfestingu DAS og bréfi Byung sem Eggert Kristjánsson lagði fram í málinu kemur fram að Rautt kóreskt ginseng framleitt af GNF hafi vottorð frá KAFRI um að framleiðsla þeirra sé rautt ginseng en hins vegar sé framleiðsluáðferðin öðruvísi og að í kóreskum lögum sé einungis kveðið á um að Rg1 og Rb1 séu notaðar til að meta hvort um sé að ræða rautt eða hvítt ginseng. Lyfjafræðideild bendir í því sambandi á að báðir þessir ginsengósíðar séu til staðar bæði í rauðu og hvítu ginsengi.

Að mati lyfjafræðideildar eru niðurstöður PhytoLab, þess efnis að Rautt kóreskt ginseng innihaldi hvítt ginseng, mjög trúverðugar enda sé rannsóknin gerð með hliðsjón af gæðalýsingum fyrir ginseng í evrópsku lyfjaskránni. Aðferðum til að meta innihaldsefni hjá KAFRI sé hins vegar ekki lýst og því sé ekki hægt að leggja mat á áreiðanleika þeirra niðurstaðna.

Þá sé ekki hægt að segja að varan hafi ekki skilað tilætluðum árangri þar sem sá árangur sé ekki tilgreindur.

7.

Álit lyfjafræðideildar var sent aðilum málsins til upplýsinga með bréfi Neytendastofu, dags. 23. júní 2008.



Með bréfi, dags. 2. júlí 2008, óskaði Eggert Kristjánsson eftir því að koma að athugasemdum við álit Lyfjafræðideildar. Í bréfinu segir að rannsókn PhytoLab hafi verið gerð að beiðni Neytendasamtakanna og framkvæmdastjóra Eðalvara ehf. sem sé aðal keppinautur Eggerts Kristjánssonar og því hafi rannsóknarinnar ekki verið óskað af óháðum aðila. Gerð er athugasemd við það sem fram kemur í álitinu að ekki hafi legið fyrir rannsóknargögn til þess að meta niðurstöður efnagreiningavottorðs KAFRI. Hafi álitsgjafi talið sig þurfa umrædd rannsóknargögn til þess að leggja mat á niðurstöðu KAFRI hefði átt að óska eftir þeim gögnum. Þess í stað hafi álitsgjafi ekki lagt nokkurt mat á efnagreiningarvottorð KAFRI. Þá er í bréfi Eggerts Kristjánssonar lögð áhersla á að ekki hafi verið settir staðlar fyrir rautt ginseng innan Evrópusambandsins. Þar sem Rautt kóreskt ginseng sé fæðubótarefni sé ekki hægt að gera þá kröfu að það uppfylli sérstaka staðla evrópsku lyfjaskrárinnar.

Með tölvupósti, dags. 9. júlí 2008, óskuðu Neytendasamtökin eftir að koma þeirri athugasemd að vegna bréfs Eggerts Kristjánssonar að Neytendasamtökin hafi óskað eftir og greitt fyrir rannsókn PhytoLab. Framkvæmdastjóri Eðalvara hafi ekki átt hlut að rannsókninni.

III. Niðurstöður

1.

Í máli þessu kvarta Neytendasamtökin yfir markaðssetningu og merkingum á Rauðu kóresku ginsengi sem Eggert Kristjánsson hf. flytur til landsins og markaðssetur hér á landi. Kemur fram í erindi samtakanna að sýnishorn af vörunni hafi verið sent til rannsóknar PhytoLab og niðurstaða þeirrar rannsóknar væri sú að um væri að ræða hvítt, en ekki rautt ginseng. Þá lögðu Neytendasamtökin einnig fram rannsókn frá Prof. Dr. Si-Kwan Kim frá Konkun háskóla í Kóreu sem sýndi einnig fram á að um hvítt ginseng væri að ræða.

Eggert Kristjánsson neitar því að um hvítt ginseng sé að ræða og lagði því til staðfestingar fram greiningarvottorð frá Korean Advanced Food Research (KAFRI) þar sem fram kemur að varan innihaldi rautt ginseng.

2.

Í erindi Neytendasamtakanna er ekki vísað til lagagreina en Neytendastofa telur að ákvæði 6. gr. laga nr. 57/2005 um eftirlit með óréttmætum viðskiptaháttum og gagnsæi markaðarins komi til athugunar í málinu.

Ákvæði 6. gr. segir:



"Óheimilt er að veita rangar, ófullnægjandi eða villandi upplýsingar í auglýsingum eða með öðrum hætti eða beita öðrum slíkum viðskiptaaðferðum sem sama marki eru brenndar, enda séu upplýsingar þessar og viðskiptaaðferðir fallnar til þess að hafa áhrif á eftirspurn eða framboð vara, fasteigna, þjónustu eða annars þess sem haft er á boðstólum í atvinnustarfsemi sem lög þessi taka til.

Auglýsingar og aðrar viðskiptaaðferðir skulu ekki vera ósanngjarnar gagnvart keppinautum eða neytendum vegna forms þeirra eða sökum þess að skírskotað er til óviðkomandi mála."

Af ákvæðinu má ráða að það taki til upplýsinga í hvaða formi sem er. Getur ákvæðið því átt við upplýsingar í auglýsingum, á vefsíðum fyrirtækja eða á umbúðum vörunnar. Skv. ákvæðinu er auglýsanda óheimilt að auglýsa eða kynna vöru sína með tilteknum eiginleikum nema varan hafi þá eiginleika til að bera.

3.

Í gögnum málsins liggja fyrir rannsóknir PhytoLab og Dr. Si-Kwan Kim og greiningarskírteini KAFRI. Í álitu lyfjafræðideildar Háskóla Íslands kemur m.a. fram að þar sem Dr. Si-Kwan Kim sé ekki óháður aðili telji deildin ekki unnt að taka tillit til rannsóknar hans við meðferð málsins. Hefur þessu álitu ekki verið mótmælt af aðilum málsins og mun Neytendastofa því ekki fjalla nánar um þá rannsókn. Niðurstöður rannsóknar PhytoLab og greiningarskírteini KAFRI eru ekki samhljóða þar sem fram kemur í fyrrnefndu rannsókninni að um hvítt ginseng sé að ræða en í greiningarskírteini KAFRI segir hins vegar að varan innihaldi rautt ginseng.

Í umsögn lyfjafræðideildar Háskóla Íslands kemur fram að deildin telji ekki unnt að leggja mat á greiningarskírteini KAFRI enda fylgi því engin rannsóknargögn. Að mati lyfjafræðideildarinnar er niðurstaða PhytoLab hins vegar mjög trúverðug enda sé rannsóknin byggð á gæðalýsingu fyrir ginseng í evrópsku lyfjaskránni.

Í álitu Matvælastofnunar kemur fram að stofnunin hafi komist að þeirri niðurstöðu að PhytoLab sé viðurkennd af þar til bærum opinberum aðilum og KAFRI hafi faggildingu frá matvæla- og lyfjastofnun Kóreu. Þó svo að rannsóknargögn hafi ekki fylgt efnagreiningarvottorði KAFRI til Neytendastofu er ljóst af gögnum málsins að þau gögn bárust Umhverfisstofnun í máli umhverfissviðs Reykjavíkur á árinu 2007 og þar kemur fram að varan uppfylli þá staðla sem gerðir eru til rauðs ginsengs í Kóreu. Verður því ekki annað séð að mati Neytendastofu en að báðar þessar rannsóknarstofur séu viðurkenndar af þar til bærum yfirvöldum. Því sér Neytendastofa ekki ástæðu til að efast um trúverðugleika niðurstaðna þessara tveggja stofnana enda þótt þær séu ólíkar. Að mati Neytendastofu er ljóst að mismunandi kröfur eru gerðar hjá þessum rannsóknarstofum og af gögnum málsins má ráða að stuðst er við ólíka staðla.



Í umsögn lyfjafræðideildar Háskóla Íslands kemur fram að Rautt kóreskt ginseng sé selt hér á landi sem fæðubótarefni en ekki náttúrulyf. Um fæðubótarefni séu hvorki gerðar kröfur um víðtækt gæðaeftirlit né að niðurstöður rannsókna liggi fyrir um verkanir, auka- og milliverkanir. Hvorki á Íslandi né hjá Evrópusambandinu séu til staðlar fyrir því hvert innihald rauðs ginsengs sem fæðubótarefnis skuli vera til þess að hægt sé að selja það sem rautt. Væri ginsengið selt sem náttúrulyf yrði það að uppfylla skilyrði evrópsku lyfjaskrárinnar sem notuð var til hliðsjónar við rannsókn PhytoLab. Rautt kóreskt ginseng er hins vegar fæðubótarefni en ekki náttúrulyf og því að mati Neytendastofu ekki hægt að gera kröfur um að það uppfylli kröfur evrópsku lyfjaskrárinnar.

Skv. framansögðu fær Neytendastofa ekki séð að fullnægjandi rök eða gögn hafi komið fram í máli þessu sem færa sönnur á að markaðssetning og merking á umbúðum Eggerts Kristjánssonar hf. á Rauðu kóresku ginsengi brjóti gegn ákvæðum laga nr. 57/2005 um eftirlit með óréttmætum viðskiptaháttum og gagnsæi markaðarins (nú lög um eftirlit með viðskiptaháttum og markaðssetningu). Neytendastofa sér því ekki ástæðu til að aðhafast frekar í máli þessu.

IV. Ákvörðunarorð:

„Ekki er ástæða til aðgerða af hálfu Neytendastofu í máli þessu.“

Neytendastofa, 19. ágúst 2008

Tryggvi Axelsson
Forstjóri

Þórunn Anna Árnadóttir